
A (város)építészet és a közbeszerzés

2013. március 12. CET 13:40 földrajzi hely: Magyarország szerzők: Aczél Gábor

„A közbeszerzés sok esetben csak látszólag szolgálja a közpénzek hatékony elköltését; célja valójában az, hogy megnyissa a piacot olyanok előtt, akik ahhoz egyébként nem férnének hozzá.” **Aczél Gábor** cikksorozatának második részében a közbeszerzések rendjének megreformálására tesz javaslatokat.

Előző cikkemben igyekeztem rámutatni arra, hogy a (város)építészet jogszabályoknak való alávetettsége végső soron súlyos károkat okoz a környezet minőségében. Most, e téma folytatásaként a közbeszerzés kérdését vetem fel, mégpedig azért, mert aligha van olyan építész, városrendező, akinek ne lenne tapasztalata - általában rossz tapasztalata - a közbeszerzési eljárásokról.

A '90-es években a ferencvárosi rehabilitáció megvalósításán francia partnerekkel dolgoztam együtt. Ennek köszönhetően - a franciák oldalán - két alkalommal is részt vettem Brüsszelben olyan bizottsági ülésen, melynek témája az önkormányzatok és a közbeszerzés volt. Kevesen tudják - én is csak ott tudtam meg -, hogy ebben a témakörben régóta vita folyt a franciák és mások (például az angolok) által képviselt álláspont között. A franciák szerették volna elérni, hogy az önkormányzatok számára a közbeszerzési eljárás ne legyen kötelező, mert miként azt hangoztatták: „a közbeszerzés sok esetben csak látszólag szolgálja a közpénzek

hatékony elköltését; célja valójában az, hogy megnyissa a piacot olyanok előtt, akik ahhoz egyébként nem férnének hozzá.” Márpedig - érveltek -, ha egy önkormányzatnak jól kipróbált, megbízható partnere van, miért nincs joga minden további nélkül ezzel a partnerrel folytatni a közös munkát? Elvégre a „megbízás” szóban már eleve benne foglaltatik a „bizalom” ténye.

Mint tudjuk, ez az álláspont nem kerekedett felül, ezért a közbeszerzési eljárás lefolytatása az uniós országokban, így hazánkban is kötelező minden közszereplő részére. Ezzel még önmagában talán nem is lenne baj, csak hogy ezen a terepen - merthogy látszólag jogi terepről van szó - ismét eluralja a jogi szemlélet az eljárást. Sajnos azonban a jog (a jogász) csak számszerűsített dolgokat tud (vagy legalábbis szeret) összehasonlítani - legszívesebben a forintban megadott tervezési díjat -, a szakmai minőség kérdéséhez nem tud hozzászólni. **Berényi András** újpesti főépítészt idézve: *„ez olyan, mintha egy színház meghirdetné, hogy ki játssza el olcsóbban az Otellót?”*

A közbeszerzést feltétlenül jogosnak tekinthetjük például egy milliárdos nagyságrendű kivitelezési munkánál, na de egy építészeti/városrendezési terv készítésénél? Megint csak oda kell kilyukadnunk, hogy az építész, de még a magas színvonalon végzett városrendezés (városépítész) is kreatív, ha úgy tetszik, művészi tevékenység. Nem csak az, de az is. A tervezési folyamat eredménye egy egyedi, a tervezőt jellemző hangvétellű szellemi termék. Ha pedig így van, akkor nem lehet a kiválasztás szempontja az, hogy az adott feladatot ki végzi el olcsóbban. Egészen biztos, hogy lehetett volna találni valakit, aki olcsóbban megtervezte volna Rómában a Piazza Campidoglio, mint Michelangelo.

Ezért tehát a közbeszerzések rendjét - ha már alkalmazni kell - ideje lenne megreformálni. Vezem a bátorságot, hogy ehhez tegyek megfontolásra néhány javaslatot:

- Közbeszerzési eljárások esetén az árra adott ajánlat beszámítása ne haladhassa meg az adható pontok 50%-át; a szakmai referenciák, egyéb szakmai szempontok legyenek túlsúlyban. Ezek elbírálását szakemberekből (építészekből, városrendezőkből) álló zsűri végezze.
- A legmagasabb és a legalacsonyabb árajánlat automatikusan essen ki a versenyből. Így ugyanolyan kockázatos lenne inkorrekt alacsony árat adni, mint túlzottan magasat. Ez az árat az elvégzendő feladat által megkövetelt reális szinthez igazítaná.
- Közbeszerzési eljárást tervezési munkákra kötelező jelleggel csak különösen nagy összegű tervezési díj felett kelljen kiírni (pl. 100 millió Ft). Az építészeti, városépítészeti pályázatokat ki kell vonni a közbeszerzési eljárás hatálya alól.
- A kiíró határozza meg azt az árat, amely a rendelkezésére áll az adott feladat elvégzéséhez - a tapasztalatok szerint ezt már a kiírás előtt eldönti -, így a kiválasztás ezután már kizárólag szakmai alapon történhetne.

Budapest, 2013. 03. 09.

Aczél Gábor DLA